

1

Amsterdam, oktober 1902

Johanna de Graeff had altijd geweten dat ze anders was. Al in haar vroegste herinneringen droomde ze van grote ontdekkingsreizen naar Amerika, India en Nederlands-Indië, zoals Christoffel Columbus, Vasco da Gama en Cornelius Houtman eeuwen geleden hadden ondernomen. Op een houten schip de woeste zee trotseren, om vervolgens een nieuwe wereld te ontdekken, leek haar de ultieme droom. Ze kon zich een levendige voorstelling maken van alle exotische dieren en natuurlijke schoonheden die ze dan zou tegenkomen, en hoeveel inspirerende mensen ze wel niet zou ontmoeten. Het enige probleem was dat ze een meisje was.

‘Meisjes en vrouwen kunnen geen ontdekkingsreiziger worden, Johanna,’ had haar moeder haar al van jongs af aan ingeprent, in de hoop dat ze haar grote dromen zou laten varen.

In feite konden vrouwen helemaal niets worden, behalve echtgenote en moeder. Hogere machten hadden besloten dat vrouwen deze taken toebedeeld waren, waardoor hun leven in het teken stond van het dienen van anderen.

Met een zucht sloeg Johanna de dekens van zich af in haar ruime hemelbed, waarna ze opstond en afwezig uit haar slaapkamerraam tuurde. Haar dienstmeisje, Agnes, kwam na een beleefd klopje op de houten deur de kamer binnen en liep naar haar kledingkast om een jurk voor haar uit te zoeken.

‘Goedemorgen, juffrouw Johanna. Heeft u goed geslapen?’ vroeg ze beleefd, terwijl ze door het aanbod in de kledingkast speurde.

‘Wel oké,’ was Johanna’s antwoord, terwijl ze in gedachten verzonken naar de geeloranje gekleurde blaadjes staarde, die een voor een van de boom achter haar raam vielen en de boom langzamerhand kaal en eenzaam achterlieten. De herfst was begonnen in het bruisende Amsterdam en zorgde voor een grauwe sfeer. Agnes haalde een al even grauwe, grijze jurk tevoorschijn met een kanten decolleté, lange mouwen en een wijd uitlopende rok, die ze voor Johanna omhooghield.

‘Prima,’ stemde Johanna in met haar keuze, waarna ze gebaarde dat Agnes kon gaan.

Haar dienstmeisje maakte een lichte buiging en verliet de kamer. Nog altijd gehuld in haar witte nachtjapon, liep Johanna naar de uitgestalde jurk toe. Voor de spiegel bleef ze staan. Vandaag was ze achttien jaar oud geworden, maar ze voelde zich nog steeds het kind van gisteren. Ze liet de nachtjapon over haar schouders zakken en bestudeerde haar naakte lichaam in haar spiegelbeeld. Ze kwam tot de conclusie dat ze ook fysiek gezien nog niet bepaald volwassen was geworden, aangezien vrouwelijke vormen nog ver te zoeken waren. In combinatie met haar lengte van bijna één meter zeventig leek ze eerder op een slanke jongen dan op een jonge vrouw, iets waar haar moeder ook elke kans voor aangreep om haar aan te herinneren.

Na nog een diepe zucht kleepte ze zich in de grijze jurk en bijpassende schoenen, waarna ze haar lange, steile, donkerblonde haar opstak en naar beneden ging voor het ontbijt.

Haar ouders zaten al aan de ontbijttafel in de eetzaal en merkten haar aanwezigheid amper op toen ze binnenkwam. Haar vader, Alexander de Graeff, was zoals altijd diep verzonken in de dagelijkse editie van de *De Telegraaf*, met een half aangevreten gekookt ei en een stuk krentenbrood voor zich. Zijn vrouw, Josephine de Graeff, hield het bij een kop sterke koffie, haar aandacht gericht op de voorbijgangers voor hun grachtenpand in Amsterdam, die ze via het raam observeerde. Johanna nam plaats tegenover haar, waardoor haar vader opkeek van zijn krant en naar haar glimlachte.

‘Gefeliciteerd, lieverd, achttien jaar, je hebt de volwassen leeftijd bereikt,’ zei hij met een knipoog, waarna hij de krant dichtgevouwen naast zich op tafel neerlegde.

Gewapend met een bord met taart, speciaal door de kok gebakken voor Johanna’s verjaardag, kwam Agnes de kamer binnen. Johanna glimlachte verrukt bij het zien van het verse baksel en kon de fruitige vulling van appel en abrikozen al ruiken.

‘Kun je voor mijn dochter in plaats van die zoetheid een stuk vers fruit halen?’ beval Josephine met een licht Frans accent, haar mond in een akelig rechte streep vertrokken en haar kin iets verheven. Agnes knikte zichtbaar teleurgesteld en draaide zich resoluut weer om.

“Gefeliciteerd met je achttiende verjaardag, Johanna, wat zie je er stralend uit”, “Wat lief, bedankt, *Maman*”, voerde Johanna een dialoog met zichzelf, terwijl ze toekeek hoe haar verleidelijke stuk taart terug naar de keuken werd gebracht. ‘Sinds wanneer mag mijn eigen verjaardag niet gevierd worden?’ voegde ze er teleurgesteld aan toe.

‘Het is tijd voor verandering nu je dit jaar de huwelijksmarkt gaat betreden, jongedame. Binnenkort zul je trouwen en geen enkele man wil *une grosse femme*. Bovendien kan een ongezond eetpatroon het krijgen van gezond nageslacht in de weg staan.’

Johanna snoof met haar neus en wendde zich tot haar vader in de hoop op steun. Tergend langzaam nam hij een slok van zijn koffie, waarna hij zich richtte tot zijn vrouw.

‘Mijn liefste, vind je dit niet een beetje overdreven op haar verjaardag? Laat haar toch genieten van een stuk taart.’

‘Nee, Alexander, je vertroetelt haar al veel te veel. Het is tijd dat ze volwassen wordt en verantwoordelijkheid neemt. Daar hoort ook een goede zorg voor haar lichaam bij,’ antwoordde Josephine op ijzige toon.

Een moment van stilte volgde, waarin alle gezinsleden een slok van hun warme drank namen.

‘*Maman*, ik denk niet dat ik klaar ben om te trouwen, om iemands echtgenote te worden en te voldoen aan de verplichtingen die daarbij horen. Ik wil eerst iets van de wereld zien en ervaringen opdoen,’ zei Johanna aarzelend.

Josephine snoof haar neus en lachte cynisch. ‘Hoe vaak heb ik al gezegd dat die onzinnige ontdekkingsdromen van jou niets meer dan een kinderfantasie zijn? Het is afgelopen met dromen, Johanna, het is tijd voor verantwoordelijkheden, *responsabilités*, en het veiligstellen van een zekere toekomst. Daarom heb ik voor vanmiddag een afspraak gemaakt bij de modiste, zodat we vrouwelijke kleding voor je kunnen aanmeten. Dat is een veel beter verjaardagscadeau dan taart waar je dik van wordt.’

Johanna fronste haar wenkbrauwen. ‘Wat is er mis met mijn huidige garderobe?’

‘Die kinderlijke kleding? Dan weet ik zeker dat geen enkele man van stand je ziet staan dit seizoen. Alles moet vervangen worden voordat ons eerste bal volgende week plaatsvindt, het bal waar je zult debuten in de Amsterdamse gemeenschap. Het is uiterst belangrijk dat je dan een goede indruk maakt,’ ratelde Josephine door.

Wederom wendde Johanna zich tot haar vader, die zich afzijdig had gehouden tijdens het gesprek en in plaats daarvan afwezig en met een diepe frons tussen zijn wenkbrauwen naar buiten staarde.

‘Papa, u begrijpt toch wel dat ik nog niet klaar ben voor een huwelijk?’ bracht ze ontzet uit.

Alexander keerde zijn blik naar zijn dochter, waarmee hij actief deel begon te nemen aan het gesprek dat steeds meer uit de hand aan het lopen was. De